

Adroddiad y Prif Arholwr

Arholiadau Aelodaeth Gyflawn Ebrill 2017

Mae Aelodaeth Gyflawn yn cyfateb i aelodaeth gwbl broffesiynol lle nad oes ar yr ymgeisydd angen unrhyw oruchwyliaeth.

Disgwylir iddo fedru cyfieithu'n rhugl ac yn gywir, ysgrifennu mewn sawl arddull a chywair yn ôl yr angen a gallu ymdopi ag iaith haniaethol neu dechnegol. Disgwylir iddo hefyd feddu ar ddealltwriaeth glir o gefndir diwylliannol y ddwy iaith. Ar ôl iddo gwblhau ac adolygu ei gyfieithiadau, ni ddylai fod angen eu diwygio na'u cywiro.

Adran 1 – Cyfieithu o'r Saesneg i'r Gymraeg

Nifer yr ymgeiswyr: 21

Llwyddo: 4

Siom yw gorfod dweud mai pedwar ymgeisydd yn unig a lwyddodd i gynnal safon eu gwaith ar hyd y ddau ddarn, er bod mwyafrif o'r lleill o fewn cyrraedd. Rhaid pwysleisio eto, fel gynifer o weithiau yn y gorffennol, fod disgwyl i'r gwaith a gyflwynir fod yn barod i'w gyhoeddi. O ganlyniad, er bod modd maddau ambell fân lithriad – yn wir, gellid honni ei fod yn eithriadol o anodd osgoi ambell lithriad o'r fath o dan amodau arholiad – ni ellir caniatáu i ymgeisydd lwyddo os bydd unrhyw wallau pwysig yn y gwaith. Fel mae'r disgrifiad o aelodaeth gyflawn ar frig y dudalen yn nodi'n eglur, dylai'r ymgeiswyr ar y lefel hon fod yn gadarn yn eu defnydd o iaith, heb fod angen goruchwyliaeth arnynt. Yn wir, gellid disgwyl eu bod mewn sefyllfa i roi arweiniad i eraill.

Fel y disgwylid, felly, cafwyd enghreifftiau o gyfieithu cadarn fel y canlynol, lle roedd ystyr y gwreiddiol yn cael ei gyfleu'n gwbl lwyddiannus:

Be a smart shopper

Byddwch yn graff wrth siopa

Gwnewch ddewisiadau doeth wrth siopa

Bring your leftovers home from restaurants

Ar ôl ymweld â bwyty, ewch â'r bwyd sy'n weddill adre

Dewch â'ch sbarion adref o fwytai

It means that about 1 in 4 calories intended for consumption is never actually eaten

Mae hynny'n golygu nad ydym, mewn gwirionedd, yn bwyta un o bob pedwar calori a fwriadwyd i'w bwyta

Become a more mindful eater

Byddwch yn fwy ymwybodol o'r hyn rydych chi'n ei fwyta

...and become a leftovers guru

a dewch yn awdurdod ar fwyd dros ben

...shouldn't they be thrown in the bin?

oni ddylid eu taflu i'r bin?

After struggling to re-learn normal speech patterns

Ar ôl brwydro i ail-ddysgu patrymau lleferydd arferol

...the breakthrough came

daeth y trobwynt

daeth tro ar fyd

...reduce spasms

lleihau plyciau cyhyrol

music has been shown to reduce the amount of anaesthetic needed during operations

dangoswyd bod angen llai o anestetig yn ystod llawdriniaethau os caiff cerddoriaeth ei chwarae

Gwaetha'r modd, fodd bynnag, ochr yn ochr â chyfieithu llwyddiannus, cafwyd hefyd enghreifftiau o gyfieithu anfoddhaol oedd yn dangos nad oedd yr ymgeiswyr wedi edrych yn ddigon manwl ar y gwreiddiol i ganfod yr union ystyr oedd dan sylw, e.e.:

...shouldn't they be thrown in the bin?

yna mae'n rhaid eu taflu i'r bin?

food production and consumption systems

systemau cynhyrchu neu dreulio bwyd

...make it difficult for us to conceptualize

yn ei gwneud yn anodd i ni gysyniadu

the stroke patient who lost the ability to speak

y claf a gafodd strôc a gollodd y gallu i siarad

Er bod y darnau a gyflwynir i'w cyfieithu ar y lefel hon yn amlwg yn cynnig cryn her i'r ymgeiswyr, rhaid iddynt fod yn barod i ddyfalbarhau, a pheidio â bodloni ar gyfieithiad nad yw'n gwneud cyfiawnder â'r gwreiddiol. Mae disgwyl i ymgeiswyr ar y lefel gyflawn fedru cyfleu cystrawennau cymhleth o bob math yn llwyddiannus, a hynny mewn modd sy'n swnio'n naturiol Gymreig.

Syndod oedd gweld ymgeiswyr ar y lefel hon yn gwneud gwallau megis defnyddio

gweithdrefnau meddygol am *medical procedures* ('triniaethau' fuasai'r dewis priodol yma); ***cnwd grawnfwyd*** am *cereal crop* (dan ddylanwad cynnyrch yr archfarchnad, mae'n siŵr);

ac un yn cadw'r term Saesneg *multiple sclerosis* heb ei gyfieithu, sy'n ddigon teg yn yr ystyr nad oedd modd gwirio'r cyfieithiad Cymraeg safonol ar y we, ond heb gynnwys nodyn yn egluro hynny ychwaith.

Siom hefyd oedd gweld enghreifftiau o ymadroddi annaturiol megis ***pryd o fwyd mawr*** (yn hytrach na 'pryd mawr o fwyd'); ***wedi'u diwydianeiddio*** (pan oedd 'diwydiannol' yn llawn digon); a ***troi'r ffigwr hwn i galoriau*** (yn hytrach na 'troi... yn').

Cafwyd hefyd enghreifftiau o wallau gramadegol megis ***...os mae cerddoriaeth yn eich gwneud yn hapus*** (yn hytrach nag 'os yw') a nifer o wallau sillafu a threiglo, e.e.:

cynhwysyddion

anrhefn

rhy llawn

ceir hefyd tystiolaeth

Er gwaethaf y ffaith, felly, na chafwyd ymdrechion gwael gan fwyafrif yr ymgeiswyr yn y rownd hon, siom yw gorfod nodi, fel mor aml, fod pawb ond 4 ohonynt wedi methu â chynnal safon eu gwaith ar hyd yr arholiad. Er bod rhai gwallau cystrawennol o bosib yn arwydd o broblem fwy cyffredinol o dan yr wyneb, rhaid dweud bod mwyafrif y gwallau a welwyd hefyd yn rhai y disgwylid i brawfddarllen manwl gael gwared ohonynt. Y tro hwn eto, felly, fel mor aml yn y gorffennol, ochr yn ochr â llongyfarch yr ymgeiswyr llwyddiannus, rhaid annog yr ymgeiswyr aflwyddiannus i fanteisio ar bob cyfle i hogi eu sgiliau prawfddarllen, yn fwyaf arbennig, fel nad yw gwallau esgeulus fel y rhai a nodwyd yn gallu llithro drwy'r rhwyd y tro nesaf.

Adran 2 – Cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg

Nifer yr ymgeiswyr: 3

Llwyddo: 3

Braf iawn yw nodi bob pob un o'r tri ymgeisydd a safodd yr arholiad i'r Saesneg yn y rownd hon wedi llwyddo, ond wrth ddweud hynny, carwn ychwanegu nodyn, er gwybodaeth i'r tri, yn pwysleisio nad oedd y gwaith hwn yn berffaith. Yn wir, bu cryn drafod ar waith ymgeiswyr y rownd hon gan fod papurau'r tri, er eu bod yn cynnwys digonedd o enghreifftiau o gyfieithu llwyddiannus a throadau ymadrodd da, hefyd yn cynnwys, fel ei gilydd, rai enghreifftiau o gyfieithu trwsgl neu wallus. Llwyddiant ffiniol a gafodd y tri yma, felly, gan i'r arholwyr benderfynu maddau'r gwallau a welwyd, a hynny am ddau reswm. Y rheswm cyntaf oedd oherwydd bod y gwaith wedi'i gyflwyno o dan amodau arholiad, ac felly teimlid mai go brin y gellid disgwyl i unrhyw ymgeisydd gyflwyno sript cwbl ddi-fai, a bod modd maddau ambell lithriad na ddisgwylid ei weld fel arall ar y lefel hon. Ochr yn ochr â hyn, yr ail reswm dros ganiatáu i'r ymgeiswyr dan sylw lwyddo oedd eu bod wedi cynnwys digon o gyfieithu cadarn i argyhoeddi'r arholwyr mai 'gwallau arholiad' oedd y diffygion a nodwyd.

Dyma rai enghreifftiau o gyfieithu llwyddiannus a welwyd yn y papurau:

penderfyniad cwbl wallgof ond eofn

insane yet audacious decision

llyncodd y tsunami drefi a phentrefi arfordirol
the tsunami engulfed coastal towns and villages

un o brif symbylwyr y byd-olwg hwn
one of the main instigators of this world-view

fyddai'n ennill y frwydr hon maes o law
would ultimately win this battle

i gynnal achos yr iaith
uphold the cause of the language

llifodd y dŵr dros waliau amddiffynnol
the water swept over the defensive walls

tystiolaeth ddiamheuol
incontrovertible evidence

rhuthr economaidd
economic boom

Mae enghreifftiau fel y rhain yn llwyddo oherwydd eu bod yn cyfleu union ystyr y gwreiddiol, a hynny mewn modd sy'n naturiol Seisnig ac yn argyhoeddi'r darllenydd. Yn amlwg, roedd gwaith pob un o'r tri ymgeisydd yn cynnwys enghreifftiau niferus o'r math hwn o gyfieithu, ond gwaetha'r modd, cafwyd hefyd ambell fan lle nad ymddangosai fod union ystyr y gwreiddiol wedi cael ei ddadansoddi mor fanwl, e.e.:

gan iddo dystio'n feunyddiol
as he stated every day

heb gefnogaeth wladol
without rural support (enghraifft o gamddarllen, efallai?)

i gynnal achos yr iaith yn y Barri
maintain the case of the language in Barry

tai caeedig
shut up houses

P'un a yw'r rhain yn enghreifftiau o gamddarllen, o gamddehongli, neu'n syml o fethu ag ymglywed â phatrymau'r Saesneg, mae'n drueni mawr eu bod yn amharu ar lif gwaith sydd fel arall yn ddigon derbyniol, ac o ganlyniad yn gwneud yr ymgeiswyr hyn, er eu bod yn llwyddo, yn rhai ffiniol.

Wrth longyfarch y tri ar eu llwyddiant, felly, carwn eu hannog i beidio â llaesu dwylo, ond yn hytrach i barhau i fanteisio ar bob cyfle i fireinio'u crefft, fel eu bod yn medru cynnal safon eu gwaith gorau yn eu holl gyfieithiadau.

Wrth gloi fy adroddiad, carwn ddiolch unwaith yn rhagor i'r holl farcwyr ac i staff y swyddfa am eu gwaith trylwyr a'u holl gymorth a'u cefnogaeth i'r Prif Arholwr.

Fiona Gannon
Mai 2017